

Mamma Mu och Kråkan

Mamma Mu är långt ifrån en vanlig ko. När de andra är nöjda med att stå i hagen och idissla så lockas hon istället av allt det roliga som gårdens barn gör. Att det skulle finnas begränsningar bara för att hon är en ko faller henne aldrig in. Därför vill hon också lära sig att cykla, att dansa balett och att klättra i träd. När hon dessutom träffar Kråkan blir hon väldigt glad. För om man har en vän så blir allt så mycket roligare. Men Kråkan är skeptisk. En kråka kan inte vara vän med en ko, tycker han. Särskilt inte om det är en så konstig ko...

Manus av Jujja Wieslander, som har skrivit de populära böckerna om det omaka paret. Liksom i böckerna är det Sven Nordqvist som står för originalillustrationerna i denna animerade film.

Rekommenderad från Förskolan

EN FILMHANDLEDNING AV
AGNETA DANIELSSON

Handling

Första gången Mamma Mu och Kråkan träffas har kossan precis sett hur gårdens barn dyker och simmar i sjön bredvid. Genast väcks lusten att själv prova på. Hennes försök till torrsim i hagen är inte alls tillräckligt för att stilla

begäret. Då råkar hon på Kråkan, som dyster och håglös sitter och ömkar sig själv. Med honom som åskådare kastar hon sig senare med ett rejält magplask i sjön. Han är bestört. En ko som dyker! Kor kan inte, och bör verkligen inte simma, tycker han. Mamma Mu däremot är förtjust och konstaterar nöjt och frustande att hon kunde.

Detta första möte följs av många andra. Kråkan blir kossans följeslagare, ständigt lika motvillig och protesterande under deras eskapader. Högljutt försöker han få henne att inse sina begränsningar och att tänka på vad andra kan tänka och tycka. Men inte bryr sig Mamma Mu om vad en ko förväntas kunna eller inte. Därför lär hon sig också att cykla, precis som Lillebror gjort. Hon lär sig också att gunga. Och hon visar Kråkan att även en ko kan lära sig att klättra i träd.

Vänskapen mellan det omaka paret utvecklas. Det är inte okomplicerat och det blir flera missförstånd. Den impulsiva och varmhjärtade Mamma Mu föreslår redan första gången de ses att de kan vara vänner. Men Kråkan släpper inte någon in på livet så lätt och hittar flera anledningar till varför en kråka inte kan ha en ko till vän. Till slut inser han ändå att det är Mamma Mu som är hans vän. Det är tillsammans med henne allt roligt sker, det är tillsammans med henne som han vill vara. Med viss möda lyckas han så småningom krysta fram de ord som för honom är så svåra att säga högt: "du är min vän!" Men skillnaderna mellan dem, och sättet att se på livet, finns

förstås kvar. I den avslutande scenen dansar Mamma Mu och Kråkan på isen, och han anmärker torrt: "du dansade fel". Mamma Mu svarar lugnt "man kan inte dansa fel".

En konstig ko

Redan i filmens anslag får vi genom barnens sång veta att Mamma Mu är en ovanlig ko. Ja, rent av en konstig ko. Och ser man till ursprungsbetydelsen av ordet konstig så stämmer det precis. För enligt den betyder det kunnig, märklig. Och den som är märklig är någon som har ovanliga egenskaper. Det har verkligen Mamma Mu. För inte träffar man så många kor som är som hon. När de andra mest står och idisslar, glor och bajsar så är hon ständigt på nya upptåg. Hennes stora inspirationskälla är gårdens barn, Lillebror och Lina.

Till kynnet är hon som skidlöparen Gunde Svan, som en gång sa att "ingenting är omöjligt, det är bara olika svårt". Det tycker Mamma Mu också. När Kråkan säger att kor inte kan cykla, svarar hon "därför vill jag lära mig". När han påstår att kor inte kan dyka säger hon godmodigt "jag kunde". Det finns inget prestigefyllt i hennes konstateranden. Därför drar hon sig heller aldrig för att be om hjälp för att lära nya saker och kunna utvidga världen. Där är en stor skillnad mot Kråkan som i de flesta sammanhang vill framstå som experten, och som ser det som en trygghet att ha kontroll över situationen. Mamma Mu kan tvärt emot stimuleras av det slumpartade.

- Beskriv Mamma Mu. Varför tror ni att hon är som hon är? Är det bra att vara så nyfiken som hon? Varför är det bara hon bland korna som lär sig cykla och gunga och klättra i träd? Tror ni att de andra också kan lära sig, bara de vill? Är det så att man kan lära sig vad som helst, bara man bestämt sig? Kan det finnas sådant som man inte kan lära sig, även om man vill? Varför tror ni så? Vad skulle ni vilja lära er, som ni inte kan i dag?
- Mamma Mu är ju nästan alltid glad. Men en gång i filmen, när Kråkan skulle städa ladugården, blev hon riktigt

arg på honom. Kommer ni ihåg vad som hände? (Kråkan vitkalkade allt i ladugården - väggar, kor, hö) Varför tror ni att hon blev så arg? Hur tror ni att Kråkan kände det då, när hon annars alltid brukar vara så glad? Kommer ni ihåg vad han sa när han var klar? ("Bruna kor är det fulaste som finns") Varför tror ni att han sa så?

En vresig kråka

Om Mamma Mu är livsbejakande, spontan och empatisk så är Kråkan en helt annan sort. Hans livssyn går betydligt mer i svart och han har inget emot att känna sig missförstådd eller underskattad. Synpunkter på andra har han ofta, och helst då deras tillkortakommanden. På ytan är han den kaxige besserwissern, den som vet hur man agnar en krok och som har vett att välja rätt metspö. Men bakom fasaden är han egentligen ganska så rädd. Rädd för att bli våt av höga vågor, rädd att inte vara omtyckt, rädd för att visa att han tycker att saker är roliga. Istället för att erkänna att han tycker om att leka så vill han hellre att Mamma Mu ska tro att han gör saker av ren plikt. När hon frågar om han tycker det är roligt att spionera på bonden utbrister han indignerat "Kul? Det var ett arbete!"

I Mamma Mus sällskap förändras han stegvis. Helt plötsligt finner han sig göra saker han aldrig vågat prova förut. "Hur kan det bli så här", funderar han, "att man dansar i en ladugård fast man inte vill?" "Följt av hans ständiga rädsla "tänk om någon ser mig?"

- Beskriv Kråkan. Varför tror ni att han är som han är? Är det bra att säga nej till så mycket som han gör? Varför tycker ni så? Varför tycker han inte att Mamma Mu ska prova att göra allt det hon vill göra? Hur tror ni det känns för honom när han ser att hon faktiskt kan?
- Trots att Kråkan ibland kan vara ilsken och alltid ska ha rätt tycker Mamma Mu om honom mycket. Fundera över vad ni tycker om hos Kråkan. Vad är det som gör att ni tycker om att se honom i filmen? Be en vuxen skriva upp allt ni kommer på. Blir det en kort eller lång lista?

Bästa vänner

Att bli vänner kan gå fort, men det kan också ta tid. Speciellt om man är olika och kanske inte alltid förstår varandra. Är man väldigt olika, som Mamma Mu och Kråkan, så kan olikheterna bli riktigt irriterande. Då kan det ta extra lång tid. Inte minst för Kråkan, som har sin bestämda uppfattning om hur saker och ting ska vara, är det svårt. Sällan överensstämmer hans bild med Mamma Mus. Begreppet att göra bort sig finns över huvud taget inte i hennes värld, för Kråkan är det något av det värsta som skulle kunna hända. Hellre än att bli utskrattad avstår han från att prova. Trots hans ihärdiga försök att också få henne på sin linje så kastar hon sig ändå gång på gång ut i det okända, alltid med lika stor entusiasm och nyfikenhet. Kråkan blir hennes medhjälpare, oavsett hans protester. Därför är det han som puttar på när hon ska gunga, som hjälper till att hålla balansen när hon ska cykla, som blir danspartner i ladugården. På så vis förflyttas även hans positioner en aning, men att erkänna att något faktiskt är roligt är lika svårt som tidigare.

Under tiden som deras vänskap växer fram så fortgår vardagslivet på bondgården. Årstiderna avlöser varandra, bondparet är sysselsatta med arbete på åkern, i skogen och i ladugården. Barnen lever sina liv, med olika aktiviteter som Mamma Mu hela tiden noterar med intresse och som sedan fungerar som impulser att själv prova på. Vardagen saknar sannerligen inte dramatik, även om den inte ligger på den spektakulära nivån. För en nyfiken ko är den ändå fylld av möjligheter, för en skeptisk kråka fylld av pinsamheter som behöver pareras.

Vänskapen gör att de båda utvecklas. Kanske märks det mest på Kråkan, som mjuknar i sin rigiditet och som till slut vågar säga till Mamma Mu att hon är hans vän. Hon blir väldigt glad. Men också Mamma Mu förändras och hon inser att hon också måste bjuda till, och därför cyklar hon hem till Kråkan och besöker honom. Det är som när Nalle Puh säger till Ior: " Du kan inte alltid stanna i din

egen hörna av skogen och vänta på att andra ska komma till dig. Du måste gå till dem ibland också." Så är det när man är bästa vänner, man måste kunna ge och ta.

Att ha en vän är härligt. Man kan göra roliga saker tillsammans. Man kan hjälpa varandra, och man kan, i synnerhet om man är en ko, vifta bort flugorna på varandra. Fast ibland är det svårt med vänner också. Man kan bli osams och inte leka tillsammans på många dagar. Det är tråkigt. Ibland kanske kompisen väljer att vara tillsammans med någon annan, som Kråkan gjorde när han sa att bondfrun var hans enda vän. Då blev Mamma Mu ledsen.

- Hur tycker ni att en vän är? Vad är det bästa med att ha en vän? Vad gör ni tillsammans med era vänner? Har ni blivit osams någon gång, som Mamma Mu och Kråkan blev? Vad hände då? Hur kändes det? Blev ni sams igen? Hur tycker ni att man ska göra för att bli sams med sin kompis?

- Mamma Mu säger hela tiden att hon vill att Kråkan ska bli hennes vän. Hon tycker att vänner kan vara hur som helst. Men Kråkan tycker inte att en kråka kan vara kompis med en ko. Varför tror ni att han tycker så? Kan ni komma på varför det skulle vara bra om alla kompisar var likadana? Kan ni komma på varför det kan vara bra om kompisar är olika?

Debuten i radion

Juja och Tomas Wieslanders figurer Mamma Mu och Kråkan mötte först sin publik i en radioserie i slutet av 80-talet. Wieslander hade tidigare gjort sig kända för sina barnvisor. Med toner avpassade för barns röster och med ett vardagligt innehåll, exempelvis om att gunga, ha springstund, spela på läppen eller om en björk som blåser ner, kändes sångerna nya. De blev snabbt favoriter hos både barn och vuxna men när sångerna skulle sändas i

radion behövdes lite prat som band ihop det hela. Efter som två av deras skivor hette just "Min lilla kråksång" och "Mamma Mu" så blev det en kråka och en ko som fick axla den uppgiften.

Ur radioserien föddes sedan de älskade böckerna om Mamma Mu och Kråkan. Fram till Tomas död 1996 hann paret ge ut fem böcker om kon och kråkan, och Jujja har därefter skrivit ytterligare fyra. Hon står även för filmens manus.

Filmens originalillustrationer är gjorda av Sven Nordqvist. Det är också han som illustrerat samtliga böcker om Mamma Mu och Kråkan. Precis som Jujja Wieslander är han ledamot i Barnboksakademien och hans verklista är lång och gedigen. Från debuten med Agaton Öman och alfabetet 1982 har han skrivit ett 15-tal egna böcker, förutom alla andra som han illustrerat. Hans böcker om Pettson och Findus har sin hängivna läsekrets och tillhör liksom *Mamma Mu och Kråkan* de moderna klassikerna inom barnbokslitteraturen.

Mamma Mu - bibliografi

Mamma Mu gungar (1993)
Mamma Mu åker bobb (1994)
Mamma Mu bygger koja (1995)
Mamma Mu och Kråkan (1996)
Mamma Mu städar (1997)
Mamma Mu åker rutschkana (2003)
Mamma Mu klättrar i träd (2005)
Mamma Mu får ett sår (2006)
Mamma Mu och Kråkans jul (2008)

Hemsida

<http://www.mammamu.se/jujja/jujja.htm>

Produktionsuppgifter

Sverige 2007

Sverige, Tyskland, Ungern 2008

Producent: Johanna Bergensträhle & Mattias Johansson

Manus: Juija Wieslander

Originalillustrationer: Sven Nordqvist

Regi: Igor Veyshtagin

Storyboard & design: Elena Rogova

Musik: Niklas Fransson

Röster

Mamma Mu - Rachel Mohlin

Kråkan - Johan Ulveson

Tekniska uppgifter

Längd: 77 minuter

Format: Vidfilm 1,85:1

Ljud: Dolby digital

Censur: Barntillåten

Svensk premiär: 19 september 2008

Distribution

Svensk Filmindustri, 169 86 Stockholm tel 08-680 35 00, fax 08-680 37 83 epost: sffilm@sf.se

Redaktion

Andreas Hoffsten, Barn & ungdom, Svenska Filminstitutet, oktober 2008